

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 15620/2022
16.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хацића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији је пуномоћник Бранислав Глогоњац, адвокат из ..., против тужене ВВ из ..., чији је пуномоћник Миона Делић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и раскида уговора, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3059/21 од 06.05.2022. године, у седници већа одржаној дана 16.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3059/21 од 06.05.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1317/2015 од 25.02.2021. године, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужилаца којим је тражено да се утврди да је ништав Уговор о доживотном издржавању закључен пред Другим општинским судом у Београду у предмету ЗР 839/09 од 19.11.2009. године и Анекс уговора закључен пред Првим основним судом у Београду РЗ 449/13 од 22.03.2013. године, између покојног ГГ, као примаоца издржавања и тужене ВВ, као даваоца издржавања (став први изреке). Одбијен је, као неоснован, тужбени захтев тужилаца којим је тражено да се раскине Уговор о доживотном издржавању закључен пред Другим општинским судом у Београду у предмету ЗР 839/09 од 19.11.2009. године и Анекс уговора закључен пред Првим основним судом у Београду РЗ 449/13 од 22.03.2013. године, између покојног ГГ, као примаоца издржавања и тужене ВВ, као даваоца издржавања (став други изреке). Обавезани су тужиоци да солидарно туженој исплате износ од 2.312.000,00 динара на име трошкова парничног поступка (став трећи изреке).

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3059/21 од 06.05.2022. године одбијена је, као неоснована, жалба тужилаца и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 1317/15 од 25.02.2021. године (став први изреке). Одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка (став други изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиоци су благовремено изјавили ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужена је одговорила на ревизију.

Испитујући правилност побијане одлуке применом члана 408. ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 10/23), Врховни суд је утврдио да ревизија тужилаца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, а нема ни других повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. учињених пред другостепеним судом на које се неосновано указује у ревизији. Другостепени суд је оценио битне жалбене наводе и тиме поступио у смислу одредбе члана 396. став 1. и 2. ЗПП. Ревизијским наводима оспорава се оцена доказа односно последично утврђено чињенично стање, али одредбом члана 407. став 2. ЗПП прописано је да ревизија не може да се изјави због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Према утврђеном чињеничном стању, ГГ је рођен ...1925. године, а преминуо је ...2014. године на пословном лету из Женева. ГГ је био у браку са ДД, који брак је разведен 2008. године и из ког брака имају троје деце, овде тужиоце и ћерку ЂЂ, био је успешан пословни човек, радно активан све до смрти, стекао је имовину велике вредности у земљи и иностранству, покретне и непокретне ствари и акције више привредних друштава. Тужена и он су били у дугогодишњој емотивној вези од 2000. године до његовог развода брака са ДД 2008. године, након чега је заснована ванбрачна заједница, а затим су закључили брак 10.02.2010. године из ког нису имали заједничке деце и који је трајао до ГГ смрти 2014. године.

Тужена је у својству даваоца издржавања са пок. ГГ, као примаоцем издржавања, закључила Уговор о доживотном издржавању 19.11.2009. године пред Другим општинским судом у Београду под бројем ЗР 839/09. Чланом 1. уговора констатовано је да је прималац издржавања на дан закључења уговора о доживотном издржавању власник 400 тј 80% акција Stena Real Estate Corporation, Registration number С-5895 код Министарства иностраних послова Републике Либериије утврђених дана 20.10.2004. године, на тај начин да се број акција не може мењати без једногласне одлуке скупштине акционара тог привредног друштва. Чланом 2. констатовано је да прималац и давалац издржавања живе у дугогодишњој ванбрачној заједници, при чему давалац издржавања води бригу о свим потребама примаоца издржавања, као и о одржавању заједничког домаћинства и овим уговором успостављају заједницу живота. У случају прекида заједнице живота од стране даваоца издржавања, овај уговор се раскида и од тог дана не производи никаква правна дејства. Чланом 3. уговорено је да се давалац издржавања обавезује да ће живети и преузете обавезе извршавати у заједничком домаћинству са примаоцем издржавања и при томе се доживотно бринути о задовољавању његових потреба, неговати га током даљег заједничког живота и евентуалне болести, обезбедити му лекове, бринути се о редовном лечењу и свакодневним уобичајеним потребама, водити рачуна о хигијени, припремати храну,

као и да ће га након смрти сахранити у његовој породичној гробници на Новом гробљу у Београду и дати подушја по канонима Српске Православне Цркве. У члану 4. у ставу 1. прималац издржавања изјављује да живи у заједници и у заједничком домаћинству са даваоцем издржавања којем у случају смрти на име извршавања обавезе из члана 3. овог уговора преноси у својину 120 акција, тј 30% његовог власништва над „Стеном“ који се састоји од 400 акција, тј 80% имовине тог привредног друштва у стању у којем се буду затекли у моменту његове смрти. Ставом 2. уговорено је да ће прималац издржавања из последње транше делимичне или потпуне реализације односно наплате својих 400 акција, тј 80% имовине „Стене“ издвојити на посебан рачун који ће отворити у договору са даваоцем издржавања и износ од најмање 3.000.000 евра орочених до правноснажности раскида или до испуњења овог уговора. Чланом 5. ставом 1. уговорено је да ће ороченим средствима из 2. става члана 4. овог уговора у износу од најмање 3.000.000 евра прималац издржавања располагати у случају и до евентуалног правноснажног раскида уговора од стране даваоца издржавања, а ставом 2. да ће ороченим средствима из 2. става члана 4. овог уговора у износу од најмање 3.000.000 евра давалац издржавања располагати од момента испуњења овог уговора, односно од тренутка смрти примаоца издржавања.

Анексом уговора о доживотном издржавању, закљученим пред Првим основним судом у Београду дана 22.03.2013. године у предмету РЗ 449/13 констатовано је да наведени уговор остаје на снази у свим одредбама на страни оба уговарача, те да су прималац и давалац издржавања у потпуности задовољни извршавањем тог уговора, због чега закључују и Анекс уговора којим се мења члан 4. став 1. Уговора о доживотном издржавању, тако да гласи: „Прималац издржавања у тренутку смрти преноси у својину даваоцу издржавања 155 акција тј. 38,75% његовог власништва над „Стеном“ које се састоје од 400 акција, тј 80% имовине тог привредног друштва у стању у којем се буду затекле у моменту преноса својине, а све остале одредбе Уговора о доживотном издржавању остају непромењене“. Приликом закључења Уговора о доживотном издржавању и Анекса уговора, поступајући судија је уговор прочитала уговарачима који су сагласно изјавили да желе оверу уговора и да је исти израз њихове слободне воље и жеље.

ЂЂ, као давалац издржавања је са оцем пок. ГГ у својству примаоца издржавања закључила Уговор о доживотном издржавању оверен пред Првим основним судом у Београду у предмету РЗ 1057/2010 дана 03.03.2010. године којим се давалац издржавања обавезала да суделује у обезбеђивању хране, одеће, обуће, рубља, медицинске помоћи у случају болести, одржавању личне хигијене станишта, као и да после смрти примаоца издржавања сахрани у породичној гробници на Новом гробљу у Београду и да подушја по канонима Српске Православне Цркве, а прималац издржавања се обавезао да јој у тренутку своје смрти пренесе у својину петособан стан број ..., у ... број .. у Београду, 220 акција, тј 44% од укупне имовине Stena Real Estate Corporation, Registration numbкод Министарства иностраних послова Републике Либериије утврђених дана 20.10.2004. године и породичне меморабилије ближе описане у уговору. Наведени уговор раскинут је пред Првим основним судом у Београду у предмету РЗ 2910/10 дана 09.06.2010. године, закључењем судског поравнања уз констатацију да учесници у поступку немају никаквих међусобних потраживања. Потом су сачинили нови Уговор о доживотном издржавању који су оверили пред Првим основним судом у Београду у предмету Р 3682/10 од 10.11.2010. године,

престације даваоца издржавања из овог уговора су идентичне онима из претходног раскинутог Уговора о доживотном издржавању од 03.03.2010. године, док се прималац издржавања обавезао да у тренутку смрти пренесе даваоцу у својину 220 деоница, тј 44% од укупне имовине, односно 55% од својине имовине у Stena Real Estate Corporation, Registration код Министарства иностраних послова Републике Либериије утврђених дана 20.10.2004. године, као и меморабиле, а овај уговор је споразумно раскинут пред Првим основним судом у Београду у предмету Р 1343/11 дана 20.06.2011. године уз констатацију да странке немају никаквих међусобних потраживања из наведеног уговора и да су све своје међусобне односе поводом наведеног уговора потпуно регулисали. Након тога, закључили су Уговор о доживотном издржавању који је оверен пред Првим основним судом у Београду у предмету Р 1345/11 дана 19.10.2011. године којим је констатовано да је прималац издржавања власник стана број .. десно у ... број .. у Београду, површине 110 м² као и 400 од укупно 500 деоница Stena Real Estate Corporation, Registration код Министарства иностраних послова Републике Либериије утврђених дана 20.10.2004. године, те да је једини власник породичних меморабилеја ближе описаних у уговору. Давалац издржавања се обавезала да ће суделовати у обезбеђивању хране, одеће, обуће, рубља, медицинске помоћи у случају болести, одржавању личне хигијене пребивалишта, као и у случају смрти у организацији сахране примаоца издржавања у породичној гробници на Новом гробљу у Београду и подушја давати по канонима Српске Православне Цркве, док се прималац издржавања обавезао да у тренутку смрти пренесе у својину даваоцу издржавања описни стан и 220 деоница у поменутој фирми, као и породичне меморабилеје на даље располагање. Анекс наведеног уговора закључен је пред Првим основним судом у Београду дана 25.03.2013. године у предмету РЗ 445/13 којим је констатовано да су прималац и давалац издржавања у потпуности задовољни извршавањем уговора и да у члану 5. уговора додају четврти став којим прималац издржавања у тренутку смрти преноси у својину даваоцу издржавања још 25 деоница из става 1. члана 1. уговора. Правноснажном пресудом Вишег суда у Београду П 360/15 од 03.12.2019. године, одбијен је тужбени захтев тужилаца АА и ББ којим је тражено да се утврди да је ништав Уговор о доживотном издржавању закључен и оверен пред Првим основним судом у Београду РЗ 1345/11 од 19.11.2011. године, између пок. ГГ, као примаоца и тужене ЂЂ као даваоца издржавања и Анекс уговора о доживотном издржавању закључен и оверен пред Првим основним судом у Београду у предмету РЗ 445/13 од 25.03.2013. године, а ставом другим одбијен је и евентуални тужбени захтев којим је тражено да се раскине наведени уговор о доживотном издржавању и Анекс тог уговора.

ГГ је у време закључења предметног уговора био пословно способна особа, свесна својих поступака и радњи, није боловао од трајних или привремених душевних болести и био је нормалне организације личности.

Потврдом о бонитету од 01.10.2012. године која је издата од стране Републике Либериије – Министарства спољних послова потврђено је да је привредно друштво за некретнине „Стена“ регистарски број Ц-5895 уредно основано и да је почело легално постојање, као либериијско нерезистентно домаће привредно друштво од 16.05.1972. године, да исто није предмет поступка за судско распуштање, нити је предмет проглашења опозива према Закону о привредним друштвима и да се ради о привредном друштву доброг бонитета.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да су Уговор о доживотном издржавању од 19.11.2009. године и Анекс уговора од 22.03.2013. године, закључени на основу сагласних изјава воље уговорних страна сада пок. ГГ, као примаоца издржавања и тужене, те да исти нису противни принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, да имају допуштен основ у вези са предметом обавезе који је одређен односно одредив и да су закључени у законом прописаној форми. Нижестепени судови су оценили да побуда за закључење уговора није недопуштена у смислу члана 53. Закона о облигационим односима, јер уговор није симулован и није закључен у циљу лишавања тужилаца наследних права на имовини обухваћеној уговором, да уговор није неморалан и због тога ништав само из разлога што је прималац издржавања био у позној доби у време закључења предметног уговора, те да није закључен уз одсуство алеаторности. Нижестепени судови су закључили да је тужена испуњавала уговорне обавезе у целости и да нису испуњени услови из члана 124. ЗОО.

По оцени Врховног суда, неосновано се ревизијом оспорава правилност примене материјалног права и закључци на којима су засноване пресуде нижестепених судова у овој правној ствари.

Чланом 51. Закона о облигационим односима ("Сл. Лист СФРЈ", бр. 29/78, 39/85, 57/89 и "Сл. Лист СРЈ" 31/93), прописано је да свака уговорна обавеза мора имати допуштен основ (став 1). Основ је недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима (став 2). Чланом 52. истог закона, прописано је да ако основ не постоји или је недопуштен, уговор је ништав. Чланом 53. ЗОО, прописано је да побуде из којих је уговор закључен не утичу на његову пуноважност (став 1). Али, ако је недопуштена побуда битно утицала на одлуку једног уговарача да закључи уговор и ако је то други уговарач знао или морао знати, уговор ће бити без дејства (став 2). Чланом 103. истог закона, прописано је да уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима ништав је, ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује што друго. Чланом 194. Закона о наслеђивању ("Службени гласник РС", бр. 46/95, 101/2003), прописано је да се уговором о доживотном издржавању обавезује прималац издржавања да се после његове смрти на даваоца издржавања пренесе својина тачно одређених ствари или каква друга права, а давалац издржавања се обавезује да га издржава и да се брине о њему до краја његовог живота и да га после смрти сахрани (став 1). Чланом 195. овог закона, прописано је да уговор о доживотном издржавању мора бити закључен у писменом облику и оверен од судије који је дужан да пре овере прочита странкама уговор и примаоца издржавања нарочито упозори на то да имовина која је предмет уговора не улази у његову заоставштину и да се њоме не могу намирити нужни наследници. У супротном, уговор је ништав.

Уговор о доживотном издржавању је двострано обавезан, теретан, алеаторан уговор, за чије закључење је предвиђена строга форма. Осим тога, овај уговор се закључује и с обзиром на посебна својства личности (*intuitu personae*).

Правилно су нижестепени судови закључили да нису испуњени услови за утврђење ништавости уговора о доживотном издржавању, јер је покојни ГГ у време

закључења уговора и анекса уговора био пословно способан, јер су уговор и анекс уговора закључени у законом прописаној форми, у свему у складу са одредбама 194. и 195. Закона о наслеђивању. Супротно ревизијским наводима, уговор и анекс имају допуштен основ, нису противни принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, нити је у конкретном случају недопуштена побуда довела до закључења уговора.

У суштини, ревизијски наводи се свде на тезу да су предметни Уговор о доживотном издржавању и анекс уговора, симуловани правни послови који за циљ имају да искључе тужиоце из наслеђивања и у томе да је предмет уговора о доживотном издржавању нејасно и противуречно одређен и да су због тога уговор о доживотном издржавању и анекс уговора ништави.

И по становишту Врховног суда, предметни уговор и анекс уговора, нису симуловани правни послови, закључени са циљем да тужиоце искључе из наслеђивања. Уговор о доживотном издржавању између сада покојног ГГ и његове супруге ВВ, закључен је са циљем да обезбеди улогу тужене у бризи и помоћи да његове потребе и надаље буду задовољене на одговарајући начин, што је она и чинила до краја његовог живота. Управо околност да ГГ са тужиоцима није био у блиским односима, јер нису прихватили тужену, да су се са оцем ретко виђали, а да се уговор о доживотном издржавању закључује са особама у које прималац издржавања има поверења, на коју може да се ослони да ће га неговати и водити бригу о њему у старости и болести, води ка мотивима да закључи са туженом уговор. Сада покојни ГГ је са туженом имао однос поверења и складну заједницу живота, па стога и очекивање да ће му пружити адекватно издржавање. Побуда за закључење овог уговора и анекса уговора је била обезбеђивање сигурности у пружању неге и помоћи, брига о његовој личности у сваком погледу, због чега је изабрао за закључење уговора особе са којима је имао блиске односе, а то су тужена и ћерка ЂЂ. У прилог том закључку иде и утврђена чињеница да ГГ није располагао целокупном имовином која улази у његову заоставштину, већ су за наслеђивање преостала значајна средства од којих се издвајају вила „Манасер,, и акције привредног друштва „Manaser Establishment Investments“, потраживање за стан у Паризу (350.000 евра), износ од 2.400.000 долара, потраживање из пресуде Основног суда у Котору . Без утицаја на пуноважност уговора је и околност да је ГГ поседовао имовину велике вредности, у смислу да је он имао средстава за издржавање и вођење живота по стандарду који је желео, јер обавезе из уговора о доживотном издржавању подразумевају бригу о примаочевој личности од стране особа са којима га везује особита блискост, па овај уговор често има социјалну и породичну димензију.

Неосновани су ревизијски наводи о томе да је Уговор о доживотном издржавању са анексом ништав у смислу члана 47. Закона о облигационим односима, јер му је предмет обавезе неодређен. Правилно су нижестепени судови закључили да је предмет Уговора о доживотном издржавању са анексом 155 акција, тј. 38,75% власништва ГГ над Привредним друштвом „ Стена“, тј 80% имовине наведеног привредног друштва. Те акције су по чињеничном утврђењу првостепеног суда постојале у власништву ГГ у тренутку закључења уговора о доживотном издржавању и анекса уговора, а каснија евентуална располагања акцијама у његовом власништву не

утичу на пуноважност уговора, при чињеници да тужиоци нису доказали да је ГГ располагао акцијама за живота.

Стога су неосновани ревизијски наводи о ништавости уговора о доживотном издржавању и анекса тог уговора због тога што је симулован правни посао. Неосновани су и ревизијски наводи да су испуњени услови за раскид уговора, јер је уговор извршаван у складу са сагласним изјавама воља уговорних страна од тренутка закључења уговора до тренутка смрти ГГ.

Врховни суд је оценио и остале ревизијске наводе као неосноване, јер суштински представљају понављање жалбених навода на које је другостепени суд одговорио, а чије разлоге прихвата и овај суд. У већини преосталих ревизијских навода оспорава се правилност утврђеног чињеничног стања и оспорава оцена доказа из члана 8 ЗПП, због којих се ревизија не може изјавити према члану 407. сав 2. ЗПП.

Из свега изнетог одлучено је као у ставу првом изреке на основу члана 414. ЗПП.

Суд је у ставу другом изреке, одбио захтев тужене за накнаду трошкова поступка по ревизији, јер састав одговора на ревизију није био неопходан трошак, на основу члана 165. ЗПП.

**Председник већа - судија
Весна Субић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**